



## דרשת שבת הגדול תשע"ב

### אכילת חמץ בשבת אחר הפסח

### ובישול קטניות ומצה שרויה לצורך שבת מוצאי שש"פ

#### מוקצה בשבת

חמץ שמכר לנכרי, צריך לחזור ולקנות ממנו, ולכן אי אפשר להשתמש בו. אמנם בחלק משטרי המכירה כתוב, שהגוי מסכים שיקחו מן החמץ וישומו אח"כ המחיר ע"י בקיאים, ובכה"ג אין איסור ליקח החמץ המכור.

אמנם אפילו חמץ שהיה ביד נכרי ונתנו לו, לכאורה יש לחוש בו משום מוקצה. דאי אפשר להתיר מטעם דלא שייך מוקצה בשל נכרי, דאין הכן לנכרי, כדאיתא בשו"ע או"ח סי' ש"י סעי' א', דהרי דבר האסור בהנאה, אסור גם בשל נכרי, כדמוכח ממה שפסק הרמ"א (או"ח סי' תמ"ו סעי' ג') שחמץ של נכרי אסור בטלטול בשבת.

אלא דיש להתיר מטעם אחר, דאיתא בגמ' (סוכה י' ע"א): "סיככה כהלכתה ועיטרה בקרמין ובסדינין המצוירין ותלה בה אגוזין שקדים אפרסקין ורימונים פרכילי ענבים ועטרות של שבולין יינות שמנים וסלתות, אסור להסתפק מהן עד מוצאי יום טוב האחרון של חג".

וכתבו התוס' (שם): "לקמן בפרק לולב וערבה (שם מ"ו ע"ב) מפרש, מאי שנא מאתרוג דשרי ביום טוב האחרון, ומסיק משום דסוכה אי אתרמי ליה סעודתא בין השמשות בעי למיכל בסוכה, ומיגו דאיתקצאי לבין השמשות איתקצאי לכולי יומא. אבל אתרוג לא חזי בין השמשות, דמעיקרא קדים נפיק ביה. ואף על גב דממ"נ מוקצה הוא בין השמשות, דשמא יום הוא והוי שביעי של חג, לא שייך כי האי גוונא לאוסרו בשמיני במיגו דאיתקצאי לבין השמשות, מאחר דלא נאסרה אלא מחמת יום שעבר". וכ"פ בשו"ע סי' תרס"ה סעי' א' בסתמא. וכתב המ"ב (שם ס"ק ו') בשם הא"ר, שלעת הצורך יש לסמוך על סברא זו.

וכ"כ החזון איש (או"ח סי' מ"ט ס"ק ט"ו) לענין מצה שרויה: "יש לעיין בדיון מצה שרויה באחרון ש"פ שחל להיות בשבת, להנהיגין בה איסור בכל ימי החג ומקילין באחרון ש"פ, ונראה דאין לאסור משום מוקצה אע"ג דביה"ש נוהגין בה איסור, כיון דאין האיסור אלא מחמת יום שעבר וכמש"כ תו' סוכה י' ב' ד"ה עד, בלגין טבוי, דאע"ג דביה"ש אסור משום טבל כיון דאינו אלא משום ספק יום העבר לא חשיב מוקצה".

#### הכנה

התוס' (ביצה ל' ע"ב) כתבו על הדין שנוי סוכה אסורים עד מוצאי י"ט האחרון: "עד שיתחיל יום החול. וא"ת התינח י"ט שמיני מוקצה הוא משום דהוי ספק שביעי וגם ביום תשיעי שם מוקצה עליו, הואיל ואתקצאי לבין השמשות אתקצאי נמי לכולי יומא, ושפיר אמרינן מוקצה מחמת יום שעבר במוקצה מחמת מצוה, כגון הכא בעצי סוכה. אבל נהגו העולם כשחל תשיעי של חג בע"ש שאין מסתפקין מהן בשבת שהוא עשירי, ומאי טעמא. אי משום סתירת אהל, לא שייך בפירות. ואי משום דאתקצאי בין השמשות דתשיעי, תרי מגו כה"ג לא אמרינן, דבתשיעי נמי לא נאסר אלא מטעם מגו. וי"ל דהיינו טעמא משום הכנה. דהואיל ובע"ש היה אסור שהוא תשיעי והוא יו"ט, אם היה נאכל בשבת, היה מכין י"ט לשבת, והוי כעין נולד, כיון שבא עתה ראיות שלו, ולא בא ביו"ט. ומזה הטעם יש נזהרין כשחל שמחת תורה אחר השבת מלאכול האתרוג באותו יום. דהואיל ובשבת היה אסור שהוא שמיני, ועוד כי היה ראוי לברך בו אם אתי אליהו ואמר דעברו לאלול, א"כ אם היה אוכל אותו בשמחת התורה כדאמרן, הוי שבת מכין ליו"ט".

אבל במקום אחר (סוכה י' ע"ב) כתבו התוס': "והיכא דמיקלע שבת במוצאי יום טוב של חג נוהגין איסור להסתפק מנוי סוכה עד מוצאי שבת ולכאורה שרי דמאיזה טעם נאסור [אי] משום דקדושה אחת היא שבת ויום טוב האמר רב פ"ק דביצה (דף ד.) הלכה כארבעה זקנים ואלביא דר' אליעזר דאמר שתי קדושות הן ואי משום הכנה מה הכנה יש כאן.

וכ"כ הרא"ש (ביצה פ"א סי' א'): "כי מיקלע שמחת תורה באחד בשבת שרי אתרוג באכילה. אע"ג דבשבת אסור דשתי קדושות הן והכנה אין כאן".

ובש"ע סי' תרס"ה לענין אתרוג סתם כדעת התוס' בסוכה והרא"ש להתיר, והביא הדעה השניה רק בשם י"א. אבל בסי' תרס"ז פסק: "סוכה ונוייה אסורים גם בשמיני. ובחוצה לארץ שעושים שני ימים טובים, אסור גם בתשיעי שהוא ספק שמיני. ואם חל שבת במוצאי יו"ט האחרון של חג, נוהגים שלא להסתפק מנוי סוכה עד מוצאי שבת, ויש מתירים".

מפרש המג"א (שם ס"ק ב'): "נוהגים שלא להסתפק, משום דכיון דב"ט אסור אם יסתפק בשבת, מקרי הכנה. וצ"ע, דבסי' תרס"ה גבי אתרוג סתם דלא שייך הכנה, עי"ש. ואפשר דלא בא להודיע אלא שנהגו כך, ולא מדינא. שהרי גם התוס' תמהו על המנהג". וכ"פ במ"ב (שם ובסי' תרס"ה ס"ק ו').

גם החזון איש (או"ח סי' מ"ט ס"ק י"ד) כתב: "בסוכה שם כתבו [התוס'] דלא שייך בזה הכנה, וכאן כתבו לפרש טעם הנוהגין איסור, אבל משמע דאין מוחין בנוהגין היתר".

ובלא"ה כתב החזון איש שם: "יש לעיין, כיון דאינו אסור אלא משום מוקצה, א"כ קמח וכל שאינן נאכלין חיינן ועצים דהו מוקצה בשבת, יהא אסור ביו"ט שאחר השבת. ואפשר דהכא דביה"ש דט' היה אסור מחמת מצוה מספק, ואזיל ליה איסורו בשחשכה שהוא כבר יו"ט. ומיהו אי הוי שרי ביו"ט, היה יו"ט מכין לעצמו. אבל כיון דלא בא ראיות שלו ביו"ט מחמת איסור מוקצה, אשתכח דהא דאזיל ליה ביו"ט איסור מוקצה של מצוה, הוכן בזה לשבת ולא ליו"ט". ולפ"ז כתב להלן שם (ס"ק ט"ו), דלא שייך זה בחמץ, שלא נאסר אלא מכח איסור.

ונראה כוונתו בהסבר דברי התוס', דכיון שהנויין אסורים בשמיני, באופן שאינם מותרים גם ביום הבא, דבשמיני אסורים בעצם, דילמא איתרמי סעודה ביה"ש, ולא מחמת יום שעבר, וכדי להתירם בשבת יום העשירי, חייב לעבור עליהם יום התשיעי, שבו הופכים הנויין למוקצה מחמת יום שעבר, א"כ נחשב שיום התשיעי שהוא יו"ט, הוא המכין ליום העשירי, ע"י שביום זה הופכים למוקצה שמותר בשבת שלמחרתו, וחשיב הכנה, ויו"ט אינו מכין לשבת.

ולפ"ז לא שייך לאסור מטעם חסרון הכנה, אלא בדבר שהיה אסור משום מוקצה ביום טוב ראשון, ולמחרתו ביום טוב שני משום מיגו דאיתקצא, שאז בשבת שאחר יום טוב שני אסור משום חסרון הכנה. אבל בני"ד, בשבת שאחר שש"פ, אין לאסור משום חסרון הכנה, אף לסברת התוס' בביצה.

## בישול ביו"ט

איתא בגמ' (פסחים מ"ו ע"ב): "איתמר, האופה מיום טוב לחול, רב חסדא אמר לוקה (פירש"י, האופה מיום טוב לחול לאחר שאכל וגמר סעודתו, דפשיטא לן דלא חזיא ליה מידי האידנא עד אורתא שהוא חול, לוקה משום לא תעשה כל מלאכה), רבה אמר אינו לוקה. רב חסדא אמר לוקה, לא אמרין הוואיל ומיקלעי ליה אורחים (פירש"י, הוואיל ואי מיקלעי ליה אורחין שיהו צריכין לפת זה היום) חזי ליה. רבה אמר אינו לוקה, אמרין הוואיל. אמר ליה רבה לרב חסדא, לדידך דאמרת לא אמרין הוואיל, היאך אופין מיום טוב לשבת (פירש"י, אי לאו דאמרין הוואיל אי מיקלעי ליה אורחין, חזי ליה כוליה ליום טוב). אמר ליה, משום עירובי תבשילין. ומשום עירובי תבשילין שרינן איסורא דאורייתא. אמר ליה, מדאורייתא צורכי שבת נעשין ביום טוב (פירש"י, מדאורייתא צורכי שבת נעשין ביום טוב, דכתיב (שמות יב) אך אשר יאכל לכל נפש, ושבת ויום טוב חדא קדושה היא, דתרויהו שבת איקרו, וכי היכי דמותר לבשל לבו ביום, מותר לבשל למחר), ורבנן הוא דגזרו ביה, גזירה שמא יאמרו אופין מיום טוב אף לחול (פירש"י, ורבנן הוא דגזרו כי לא אותיב עירוב תבשילין, כדי שלא יאמרו אופין אף לחול), וכיון דאצרכוה רבנן עירובי תבשילין, אית ליה היכירא".

וכתבו התוס' (שם): "רבה אמר אינו לוקה - וא"ת דאמר בהמצניע (שבת צה). המכבד והרודה חלות דבש שגג בשבת חייב חטאת הזיד ביום טוב סופג את הארבעים דברי רבי אליעזר וחכמים אומרים אין כאן אלא שבות. ואמאי לוקה לר' אליעזר, לימא הוואיל ומיקלעי ליה אורחים. ואפי' רבנן לא פטרי, אלא משום דלא חשיבי דבש בכוורתו מחובר. ויש לומר כגון שהדבש הדבש ואינה ראוי לאכול, ואפי' אי מיקלעי ליה אורחים לא חזי להו. אי נמי ברודה סמוך לשקיעת החמה, שאפילו יבואו אורחים, אין שהות ביום לאוכלו".

והמגן אברהם (ריש סי' תקכ"ז) כתב: "כתב הר"ן פ"ג דפסחים, דמדאורייתא אסור לבשל מיו"ט לשבת, ק"ו לחול, אלא דשרי ע"י הוואיל ואי מקלעי ליה אורחים חזי ליה, השתא נמי חזי ליה, מ"מ איסורא איכא, וע"י עירוב שרי, וכ"ה בגמ', ועססי' תקי"ב. וכתבו התו' בפסחים דף מ"ו, דאם בישל סמוך לחשיכה, דליכא למימר שיקלעו ליה אורחים, לוקה, וכ"כ המרדכי רפ"ב דביצה וב"י בשם הג"מ. ומ"ש הרב"י דמבואר בגמ' שמדאורייתא צרכי שבת נעשים ביו"ט וכו', כבר השיגוהו הי"ש, שדוקא רב חסדא אית ליה האי סברא, אבל אנן קי"ל כרבה, ונ"ל שגם דעת הרמב"ם כן, וא"כ ליכא פלוגתא בזה, וס"ל כמ"ש המאור, דע"י הוואיל שרי לכתחלה לבשל מיו"ט לשבת, דחשוב כשעת הדחק, רק שחכמים אסרוהו שלא יבאו לבשל מיו"ט לחול, או כדי שיזכור שיברור מנה יפה לשבת, כדאיתא בגמ'. וא"כ אסור לבשל סמוך לחשיכה, דכיון שהוא איסור דאורייתא, לא שרי ע"י הוואיל... אנן קי"ל דמדאורייתא אסור לבשל מיו"ט לשבת סמוך לחשיכה. ולכן נהגו כשחל יו"ט בע"ש, מקדימין להתפלל ערבית". וכ"פ בשו"ע הרב (שם סעי' ח') ובמ"ב שם (ס"ק ג').

ומטעם זה כתב החזון איש (או"ח סי' מ"ט ס"ק ט"ו) לענין בישול מצה שרויה ביו"ט: "יש כאן איסור בישול. דכיון דאסורה ביו"ט, אין כאן הוואיל... והרבה פוסקים מחמירין בזה, עי' במ"ב בבה"ל סי' תקכ"ז".

אמנם נראה להתיר באר"י, דהנה התוס' (שם) הקשו: "ואם תאמר, אי אמרין הוואיל, א"כ בטלת כל מלאכת שבת, הוואיל וראוי לחולה שיש בו סכנה. וי"ל כיון דלא שכיח כלל, לא אמרין הוואיל".

וכתב בשו"ת חתם סופר (או"ח סי' ע"ט): "זה לי איזה שנים נשאלתי ממ"ח הגאון מהו עקיבא איגר נ"י, בפוזנא נוהגים לאכול פירות יבשים רזזאנגיס (צמוקים) ביו"ט אחרון של פסח. והנה אז חל בשבת, ורצה שאחזה דעתי אם מותרים להכין ביו"ט של פסח תבשילים עם הנ"ל לצורך מחר. דהרי ע"י עירוב תבשילין לא הותר אלא ע"י הוואיל ואי מיקלעי אורחים, והכא לא שייך זה, דהא אסורים ביומיה, דז' של פסח נוהגים איסור בפירות יבשים. והיה נ"ל למו"ח הגנ"י להתיר, דמתירים פירות יבשים בפסח לכל חולה שאין בו סכנה, ונימא הוואיל וחזי לחולה אפילו שאין בו סכנה וזה שכיח. ולא הודיתי לו, נהי חולה שאין בו סכנה, שכיח שאותו חולה יהיה צריך לרוזינגס. בשלמא התוס' [פסחים מ"ו ע"ב סד"ה רבה] בהס"ד הקשו דיתבטלו כל מלאכות שבת,

דמי יודע מה שיצטרך החולה, אפילו ללבן סכין לחתוך מן הארכובה ולמעלה יכול הוא לכוות ולחיות [יבמות ק"כ ע"ב], א"כ בטלו כל מלאכת שבת. אך משתירצו דבעי שכיח, א"כ אפילו איכא חולה בפנינו לא שכיח שיצטרך למלאכה זו בפרטות<sup>1</sup>.

אמנם בנ"ד קטניות חזי לספרדים, ושרויה לאותם שאינם נזהרים, ולכן התיר הגר"נ טיקוצ'נסקי זצ"ל בלוח אר"י.

ויש להוסיף מש"כ בשו"ת מנחת יצחק (ח"ז סי' ל"ג): "והנה בתשו' לבושי מרדכי (מהדט"ל חא"ח סי' ו' אות י"ב, הובא בליקוטי הערות) כתב דלא זכה להבין דברי החת"ס, וכי מקלעי אורחים שיצטרכו לתבשילין שעשה לצורך חול, או לאפיית פתו, דלמא צריכים לבשר, דאין שמחה אלא בבשר, כמ"ש (בפסחים ק"ט ע"א), וגם אמרינן בסוגיא דהואיל, וכן התוס' (ריש מס' ביצה ב' ע"ב ד"ה והי'), דכל עירובי תבשילין מהני רק משום סברת הואיל, וכי נימא דזה שאין לו רק תבשיל קטניות או כסא דהרסנא וכו', דאסור לו לבשל מיר"ט לשבת. ועל כרחק צ"ל כיון דמלאכה הותרה משום הואיל, אין לחלק ביניהם וכו', עכ"ד. אבל שפיר ראיתי בתשובות דעת סופר שיצא להצדיק את הצדיק דמעיקרא זקינו החת"ס, דשאני היכא דלא הותר רק לחולה שאין בו סכנה, מטעם רפואה, דאפשר שלא יצטרך לרפואה זו, משא"כ אם מותר לכל אדם, הרי אף דהאורח רוצה בבשר, מ"מ לכבוד המארח יאכל מה שיתן לו".

ולענין שרויה, כבר קדמו בשו"ת דובב מישרים ח"א סי' מ"ט, שכתב לדמות זה למש"כ המהרש"ם כן לענין מצה פשוטה למי שנזהר כל הפסח לאכול רק מצה שמורה.

## מוקצה ביר"ט

בהלכה ערוכה מוקצה עמ' ע"ו הבאנו את דברי החק יעקב (סי' תמ"ו ס"ק ד'), שאף שמורה הוראה פסק על מאכל שהוא חמץ, אין נזהרין שלא לטלטלו ביר"ט, מפני שע"פ רוב אינו אלא חומרא בעלמא<sup>1</sup>.

וכתבנו שם שנראה הכוונה, שיש לדמותו לדברי המג"א (ס"ס שח), שאם נדרה הנאה מכיכר, מותר אפילו לה לטלטלו, כיון שחזי לאחרים.

וכ"כ החזון איש (שם ס"ק ט"ו ט"ז) להדיא לענין טלטול מצה שרויה: "אמנם הבישול ביר"ט אסור דהא קמהפך במוקצה, ומיהו י"ל כיון דבשבת לא יהי' מוקצה, וביר"ט מותר לעשות לצורך אוכל נפש דשבת אשתכח דקמטלטל מוקצה לצורך אוכל נפש ומותר וכמ"כ תו' ביצה ח' א' ד"ה אמר, אבל אי אפשר לומר כן דהא בהדיא אמר שם ד' א', דלא אמר ר' יוחנן אלא לגומעה כו' אלמא כיון דביר"ט אסור לטלטלה לצורך אוכל נפש דבישולה, אסורה לטלטל גם בשביל אוכל נפש דשבת... אמנם כל זה אי מחזיקין מנהגן לאיסור מן הדין וצריכין להתנהג כאילו אסור לכל, אבל אם הוא כדברים המותרים והחמירו, א"כ הוי רק כנדור וכיון שראוי להנהיגין היתר אין כאן לא משום מוקצה [וכמ"ש לעיל סי' מ"ג סק"ד] ולא משום מלאכת יר"ט, ונראה דכיון דנוהגין היתר באחרון ש"פ אף בשבת ראי' הוא שאין מחזיקין זה לאיסור אלא כנדור, ואין לבטל מנהגן.

ולפ"ז ה"ה לענין קטניות. שאף שאין נוהגים בהם היתר באחרון של חג, מכל מקום נוהגים להקל בהם לקטנים.

## שמא יבא לאכלו

בשו"ת הלכות קטנות (ח"א סי' ק"א) כתב: שאלה, הנזהר מלאכול אורז בפסח, אם מותר לבשלו יום שביעי שחל להיות ע"ש לצורך השבת. תשובה, ממה שראינו שהחמירו לבער החמץ, מה שאין כן בשאר איסורין, משום דלא בדילי אינשי מיניה כולי שתא, יש לאסור בזה". ובשו"ת מנחת יצחק (ח"ז סי' ל"ג) דייק ממחר"י וייל שלא חשש לזה, ומכל מקום כתב שאין ההיתר ברור.

ואני לא זכיתי להבין כלל דבריהם. דהרי אפילו בחמץ ממש פחות מכזית כתב בפני יהושע פסחים מ"ה ע"ב, דלא חיישינן שמא יבא לאכלו, כיון שאינו אלא חצי שיעור ואין בו כרת [ז"ל שם: "במשנה בצק שבסידיק עריבה אם יש כזית במקום אחד חייב לבער ואם לאו בטל במיעוטו. והקשה בספר ט"ז (סימן תמ"ב סק"ה) דהניחא לשיטת רש"י וסייעתו דריש מכילתין [ב' ע"א] דטעם הבדיקה משום חומרא דבל יראה אלא לשיטת התוס' [שם ד"ה אור] דטעם משום דלמא אתי למיכל מיניה אם כן אפילו פחות מכזית נמי דהא ק"ל חצי שיעור אסור מן התורה ומשו"ה רצה לפרש דהאי חייב לבער היינו דחייב מלקות אם לא ביערו, אלא דשדא ביה נרגא, עי"ש באריכות. ובלא"ה לישנא דמתני' לא משמע הכי. מיהו לא ידענא מאי קשיא ליה דהא אפילו לשיטת התוס' דחששא דילמא אתי למיכל מיניה הא כתבו דמחמירין בחמץ טפי משאר איסורין היינו משום דלא בדיל מיניה וע"כ צ"ל משום דאית ביה נמי כרת דאל"כ תקשי מחדש דלא בדיל מיניה. ואם כן לפי"ז בחצי שיעור דליכא צד איסור כרת ולא מלקות

אלא איסור גרידא וכ"ש בהאי פחות מכזית דלא אשכחן דאיכא אכילה דאין אכילה בפחות מכזית וכ"ש בבצק כזה דאפילו כולי שתא בדיל מיניה שהרי בטל במיעוטו אם כן אין שום קושיא אם נאמר דבכה"ג לא חששו לדלמא אתו למיכל מיניה, ולא דמי לחמץ נוקשה בכשיעור דלא פלוג רבנן. וכ"ש דאתי שפיר לאידך סברא דמה שהחמירו בחמץ מבשאר איסורין היינו משום שהחמירה תורה בבל יראה ואם כן בפחות מכזית שהתירה תורה בפירוש לענין בל יראה דהא ב"ה מקרא יליף לה תו לא שייך למיגזר דבין כזית לפחות מכזית לא טעו אינשי כן נראה ל"י], וכל שכן וכל שכן קטניות, שאינו אלא מנהג, ומקילים להאכיל לקטנים בעת הצורך, ולא אסרינן תערובתן, כמ"ש הרמ"א (סי' תנ"ג סעי' א'): "פשוט דאין אוסרים בדיעבד אם נפלו תוך התבשיל", ומפרש החק יעקב (שם ובמ"ב שם), שבטלות ברוב, דבהא לא נהגינן להחמיר, מנלן להחמיר שלא להתעסק בהן, שמא יבא לאכלן.

## כלים

לענין קטניות עולה מדברי הרמ"א הנ"ל, שאין להחמיר, שהרי תמיד יש רוב כנגד פליטת הכלי. ומכל מקום המהר"ם שיק (או"ח ס"ס רמ"א) כתב שנהגו לייחד כלים לקטניות, וכן נהגו גם המחמירים באורז בבגדאד, כמ"ש בשו"ת רב פעלים (ח"ג או"ח סי' ל').

<sup>1</sup> ולפ"ז ה"ה במצה כפולה, שבכתבי מהר"י (במג"א שם) כתב, שאת החתיכה שמסיר יש להשליך, ובמהרש"ל (במג"א שם) כתב שיש לשרוף אותה. ומפרש המג"א שהמהר"י מיקל להשליך, כיון שמצה כפולה אינה חמץ גמור, והש"ע הרב (סעי' כ"א, ועי' בבה"ל ד"ה אין) כותב: טוב להחמיר ולשרפם אם אפשר לו, אע"פ שאינו חמץ ברור אלא חשש בעלמא, שמעיקר הדין מותר לטלטלם עד לפח או לשירותים.

ולענין שרויה המנהג להחמיר עכ"פ בכ"ר, אם לא עברו י"ב חודש על הכלים, ועל כן לא יוכל להשתמש בשנה הבאה בכלי שיבשל בו שרויה, אם אינה שנה מעוברת.

## דברים המותרים ואחרים נהגו בהם איסור

ראיתי מי שרצה לאסור לבשל ביו"ט, דלא שייך לומר הואיל ואי מיקלעי אורחים האוכלים קטניות או שרויה, יתן להם, משום שגם אם יבא לביתו אורח הנוהג היתר, אסור לו לאכול בביתו קטניות או מצה שרויה, דדברים המותרים ואחרים נוהגים בהם איסור, אי אתה רשאי להתירם בפניהם, כדאיתא בגמ' (פסחים נ' סע"ב). ולענ"ד נראה דזה לא שייך כלל בנ"ד. דבגמ' (פסחים שם) מוכח להדיא, דמירי דוקא באופן שהאוסר חושב שאסור מעיקר הדין ושהמתיר נוהג איסור. אבל בנ"ד שגם האוסרים אינם אוסרים אלא ממנהג, פשיטא שמותר למי שאינו נוהג איסור לאכול בפני האוסר, ואף מותר להאוסר לתת לו מאכל זה.

## למעכ"ת הגאון שליט"א

שלום וברכה  
יישר כח שכיבדני בשיעורו הנפלא.  
והריני דן לפניו בקרקע,

- א. בד"ן מוקצה אשר העלה כי אין מוקצה מחמת יום שעבר, הנה לשער המלך [פ"א מיו"ט כד'] בדבר שהוא מן התורה השו"ע מחמיר שיש בו מוקצה ולפי"ז בחמץ שרוצה ליקח מהגוי יש בו מוקצה.
- ב. מה שהתיר לבשל ביו"ט את הקטניות, יש להעיר לפי דעת הבן איש חי [פרשת צו אות מא'] לאסור לאדם שאכל בשרי והוא תוך ו' שעות עד שיצא יו"ט אין לו לבשל עבור אחרים, כעין דברי הרמ"א שאין למתענה לבשל אף שראוי לאחרים. וכנראה דעתם שהואיל, מתיר רק דאורייתא אבל מדרבנן נאסר כל שהוא עצמו אין באפשרותו כלל להנות לעצמו.
- ג. גם לכאורה יש לדון שאין לו לבשל עבור שבת **בחול המועד** ולא רק בחג עצמו, דאמנם מובא במ"ב [סימן תקל"ט ס"ק לט'] בשם רעק"א דמותר לבשל בחול המועד ליו"ט שני מיהו י"ל דשם זה אותו חג אבל לאיסרו חג מנ"ל להתיר בלי רבוי בשיעורים שיכול כעת ליהנות וכאן אינו יכול.
- אלא שיש לנו הואיל אך כנ"ל י"ל דהואיל אינו מתיר את הדרבנן אם הוא עצמו אינו יכול ליהנות. [ויעי"ע בפמ"ג א"א יד' בסימן תקל"ט]
- ד. עוד אדון לפניו, דלגבי איסור מוקצה יש לדון כיון שאף אחד מבני ביתו לא אוכל קטניות איך יהיה מותר להם לטלטל ביו"ט וכבר דן השער המלך מי שאינו מעשן ביו"ט אי מותר לטלטל עבור מי שמעשן. אמנם בדבר הנדור קיי"ל שמותר מיהו שם זה איסור גברא ולא חפצא אבל כאן בשרויה דחוששים לחימוץ ולא רק ממנהג אפשר דהוה כאיסור עצמי.
- ה. בעיקר הדין שמותר קטניות לחולה. יש לדון אם צריך דוקא חולה שנפל למשכב כשבת או כל מיחוש שהוא, נ"מ בתרופת סירופ מתוק נגד גזים, עצירות וכדומה, שלא נפל למשכב האם מותר ליטלו בפסח? אשמח מאד שכת"ר יענה לי בברכה וקידה רפאל צדקה

שלום רב

עקב טרדות החג הממשמש ובא, אנקוט נפשי בקצירי:

- א. צדקו דבריו, דלפי השעה"מ יש להחמיר, אבל רעק"א בשו"ת קמא סי' ה' נחלק עליו, ואפשר להקל באיסור מוקצה (מיגו דאיתקצאי) בדרבנן.
- ב. פשוט כדבריו שלפי הבא"ח אסור, ובאמת כן החמיר בשו"ת רב פעלים ח"ג או"ח סי' ל', אבל אנן קיי"ל לעיקר להקל אף במתענה, וכל שכן בזה, עי' בשו"ת מנחת יצחק ח"ז סי' ל"ג שכ"כ.
- ג. נראה לענ"ד פשוט, שמותר לבשל בחוה"מ לצורך שבת שאחריו, שאף אם אין צרכי שבת נעשים ביו"ט כדעת רבה פסחים מ"ו ע"ב, אבל בחוה"מ ודאי שרי, והרי א"צ עירוב תבשילין לזה.
- ד. ציינתי לדברי בספר הלכה ערוכה מוקצה, דכיון שכל בני הבית אינם אוסרים אלא משום חומרא, אין בזה מוקצה, וכל שכן דשכיחי מי שאוכל קטניות.

ה. כיון שאין תרופה שכולה קטניות, בלא"ה אפשר להקל מדינא, דאף לדידן בני אשכנז לא אסרינן תערובתו, כמש"כ הרמ"א בסי' תנ"ג סעי' א' ובמ"ב שם. ואף דנהגינן להחמיר גם בזה, עכ"פ לחולה אף שלא נפל למשכב, ודאי יש להקל פסח כשר ושמח  
אברהם צבי הכהן